

Asia: VN/10321/2021

Lausuntopyyntö ehdotuksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi Helmi-elin ympäristöohjelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pirkanmaan ELY-keskus on tutustunut Helmi-elin ympäristöohjelmaan ja lausuu ohjelmasta seuraavaa:

Helmi-ohjelma on erittäin tärkeä Suomen luonnon monimuotoisuuden säilymisen turvaamiseksi sekä valtakunnallisesti että maakunnan tasolla. Suojelualueverkostossa sekä muilla arvokkailla luontoalueilla on paljon hoito- ja kunnostustarpeita, joihin ei ole tähän mennessä pystytty riittävästi vastaamaan puuttuvien resurssien takia.

Helmi-ohjelman tavoitteet ja painopisteet ovat hyviä ja kattavia. Ohjelma mahdollistaa toteuttamaan uhanlaisia elinympäristöjä parantavia toimia sekä yksittäisillä kohteilla että laajemmilla Helmi-alueilla. Helmi-alueiden valinta on osoitettu alueellisille yhteistyöryhmille, mikä edesauttaa laajaa hyväksyttävyyttä ja vaikuttavuutta.

Soidensuojelun toteutus perustuu vapaaehtoisuuteen, mikä voi vaikuttaa siihen, että arvokkaimpia suoalueita ei saada suojelualueverkoston piiriin. Suojelun ulkopuolelle jäävien valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden suokohteiden säilyminen tulisi turvata silloin muilla ohjauskeinoilla.

Soiden ennallistamista toteutetaan Helmi-ohjelmassa ottaen huomioon ilmasto- ja vesistövaikutukset. On hyvä muistaa, että ennallistaminen voi aiheuttaa vesistövaikutuksia varsinkin rehevillä turvemaidella (mm. fosforikuormituksen kasvua) ja nämä vaikutukset tulisi minimoida

esimerkiksi valuma-alueitasoisen suunnittelun avulla. Soiden ennallistaminen ei saa vaarantaa vesienhoidon tavoitteiden saavuttamista alapuolisissa vesistöissä.

Huomiota on hyvä kiinnittää myös siihen, että lintuvesien kunnostuksen tulokset eivät ole pysyviä, mikäli valuma-alueelta tuleva ravinnekuormitus ei pienene. Helmi-ohjelman rinnalle olisikin hyvä saada aktiivisia toimenpiteitä/hankkeita valuma-alueiden ravinne- ja kiintoainekuormituksen vähentämiseksi.

Lintukosteikkojen perustaminen on hyvä lisä luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi. Lintukosteikkojen päätavoitteena tulisi olla vesilintulajikantojen kasvu pitkällä aikavälillä. Kosteikkojen rakentamisen aikaiset vesistövaikutukset tulee minimoida eivätkä vaikutukset saa vaarantaa vesienhoidon tavoitteiden saavuttamista alapuolisissa vesistöissä.

Minkin ja supikoiran pyynti on oleellinen osa lintuvesien hoitoa, ja pyyntiä olisikin tarpeen toteuttaa tehopyyntikohteiden lisäksi kaikilla Helmi-ohjelmassa kunnostettavilla lintuvesikohteilla.

Linnuston rauhoitusalueita tarvitaan vesilintukantojen säilymisen turvaamiseksi. Helmi-ohjelman levähdysalueverkoston kohteiden tulisi olla pääsääntöisesti metsästykseltä rauhoitettuja.

Purojen kunnostustavoitemäärä voisi olla jonkin verran suurempi, jolloin myös kunnostuksen vaikutusalue olisi laajempi. Pienten virtavesien kunnostusta tulisi painottaa Etelä-Suomeen, jossa pääosa uhanalaisista virtavesistä esiintyy.

Pohjaveden tihkupinnat lähiympäristöineen olisi hyvä sisällyttää myös pienvesikokonaisuuteen.

Pienvesien säilymiseksi tarvitaan kunnostustoimien lisäksi myös muita keinoja. Arvokkaat pienvesikohteet pitää saada kaikkien toimijoiden tietoisuuteen ja pienvesien huomioiminen maankäytössä tulee turvata riittävällä lainsäädännöllä, sertifikaateilla tai muulla ohjeistuksella.

Rahoitushauista on hyvä viestiä ja ilmoittaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta hanketoimijoille jää riittävästi aikaa hankesuunnitteluun ja muun rahoituksen varmistamiseen.

METSO-ohjelman ja Helmi-ohjelman toimiminen tiiviisti yhteistyössä on tärkeää, jotta yhteinen päämäärä monimuotoisuuden turvaaminen saavutetaan kustannustehokkaasti ilman päällekkäisiä toimenpiteitä.

Helmi-ohjelman tehokas ja tavoitteiden mukainen toteuttaminen edellyttää, että ELY-keskuksilla on käytettävissä riittävästi resursseja toimenpiteiden toteutukseen. Helmi-rahoitusta tarvitaan hoito- ja kunnostustoimien teettämiseen, suunnitelmien laadintaan, toimenpiteiden organisointiin ja vaikutusten seurantaan. Helmi-ohjelman toteutus edellyttää myös vakituisen henkilöstön työpanosta, mikä tulee ottaa huomioon henkilöstöresursseissa.

Lausunto on valmisteltu Pirkanmaan ELY-keskuksen Luontoyksikössä. Lausunnon on esitellyt ylitarkastaja Auli Suvanto ja ratkaissut yksikön päällikkö Marja-Liisa Pitkänen.

Pitkänen Marja-Liisa
Pirkanmaan ELY

Suvanto Auli
Pirkanmaan ELY - Luontoyksikkö